

фільми,

які ми бачили

Є вічна загадка...

На кіностудії "Укртелефільм" Олег Бійма завершив десять фільмів серіалу "Острів любові". Сьогодні мова про перші п'ять.

Відійшли в минуле часи сексуальної революції, які змели останні перешкоди на шляху до вияву індивідуальної свободи. Перебіг тих важливих в історії людства подій ретельно, з документальною скрупульозністю зафіксовано режисерами різних країн - від Годара до Шьомана. Невдовзі кіно- і телеекрани стали немовби полігоном для випробування і демонстрації всіх різновидів тілесної любові, перетворивши це видовище з "революційного" у звично-буденне.

Ділки від кіно впродовж кількох десятиліть нещадно експлуатують тему, кидаючи на конвейер кіновиробництва усі різновиди й комбінації сексу та відхилень від нього, підігриваючи інтерес до теми й виманюючи з кишені споживача заповітні купюри. Коли й нас долучили до продуктів цієї гігантської машини, яка впливає не лише поставленими на конвейер еротичними фільмами, а навіть наз-

вами на афішах на кшталт "Рабинь сексу", ми почали усвідомлювати, що в умовах такої беззастережної свободи видовищ на нашому українському екранному просторі оборонятися можна просто - власним вибором: дивитись, чи не дивитись. Разом з тим, ігнорувати оброблення нашого глядача також не доцільно, бо виходить, ніби відсутність аналогічного жанру в нашому кіно свідчить про байдужість до особистих проблем, а то й неспроможність такого жанру створити. Очевидно, ідея українського еротичного серіалу і виникла, як реакція на імпортовану брутальну повінь, прагнення створити протиотруту, захист від її дії. Саме під цим кутом зору варто вести мову про серіал "Острів любові" режисера Олега Бійми.

"Острів любові" вирізняється присутністю у фільмах, поряд із природними бажаннями, загадковості, таїни, духовного змісту почуття. Того, що

за всіх часів упокорювало смертних, і що втілювалося в духовному й мистецькому досвіді людства. Стан закоханості, вловлений чутливими душами митців, закарбований у словах, живописі, скульптурі, музиці. Кінематограф у своїх кращих зразках також збагатив цей досвід, без якого життя бідніше і втрачає аж надто багато.

Чи треба говорити, якою влучною є назва: серед океану однотипного сексу, що затопив екрани світу, любов справді стала островом...

Олег Бійма вибудував сюжет серіалу на романтичний кшталт. 1916 рік. На острові серед річки, де стоїть невеликий будинок, збираються семеро чоловіків. Лицарі любові, вони приїжджають сюди щороку, аби поговорити про феномен любові, поділитися різними любовними історіями, які трапилися чи з ними, чи з їхніми знайомими. Ці розмови - свого роду обрамлення історій; кожен фільм серіалу лицарі розпочинають і завершу-

ють, тим самим об'єднуючи різні сюжети в одне ціле, надаючи структурної викінченості серіалу. А в основі любовних історій - сюжети української літературної класики: творів Олександра Олеся, Марко Вовчок, Ольги Кобилянської, Марка Черемшини, Івана Франка, Гната Хоткевича, Михайла Могиланського, Михайла Коцюбинського, Володимира Винниченка та Євгена Гуцала. Слід сказати, що дух прози, характер мови на екрані максимально збережені. Олег Бійма, сьогодні, до речі, став лідером у кіноадаптації української літератури, зокрема творів І.Франка, набув чималого досвіду в цій справі.

Втім, історій могло бути більше (як знати, можливо серіал сподобається глядачам і режисер захоче продовжити його). У серіалі привабливою є розмаїтість сюжетів, перипетій, колізій, драм. Багатство акторської палітри - від розважально-комедійного до драматичного, від умовного до психологічного; різноманітність жанрових вирішень - від романтичної балади ("Сон") до фривольної комедії ("Дияволиця"). А головне - величезна кількість учасників-акторів - адже у кожному фільмі інші актори (окрім лицарів любові, яким відведено небагато місця), а це, згодиться, для серіалу щось нове і дуже істотне.

У серіалі є різні історії. Є оповіді напівжартівливі, але здебільшого - серйозні, позбавлені ідилії та безтурботності. Вибір першоджерел засвідчив, що режисера любов цікавила насамперед як непереборна сила, яку порівнюють із недугою. А якщо говорити про художню цінність фільмів, то вона в тому, що, незважаючи на відчутну умовність оповіді, постановникові вдалося досягти переконливої кінематографічної реальності, яка тримає глядача. Актори - і вже відомі, і юні дебютанти - зуміли передати стан людини, охопленої прекрасною пристрастю.

Фільм перший. "Острів любові". Сценарій О.Бійми.

Цей фільм, поставлений за творами Олександра Олеся "Острів любові" та "Осінь", дав назву усьому серіалу і став ніби камертоном, настраюючи його тональність.

Студент перед відправленням на фронт, вирішив потішитися полюванням. Разом із дідом Омельком він пливе на човні, доки не спускаються сутінки. Приставши до берега, він, за порадою діда, йде на нічліг до спустілого будинку, де вже багато років ніхто не живе. Втім, тут не тільки пу-

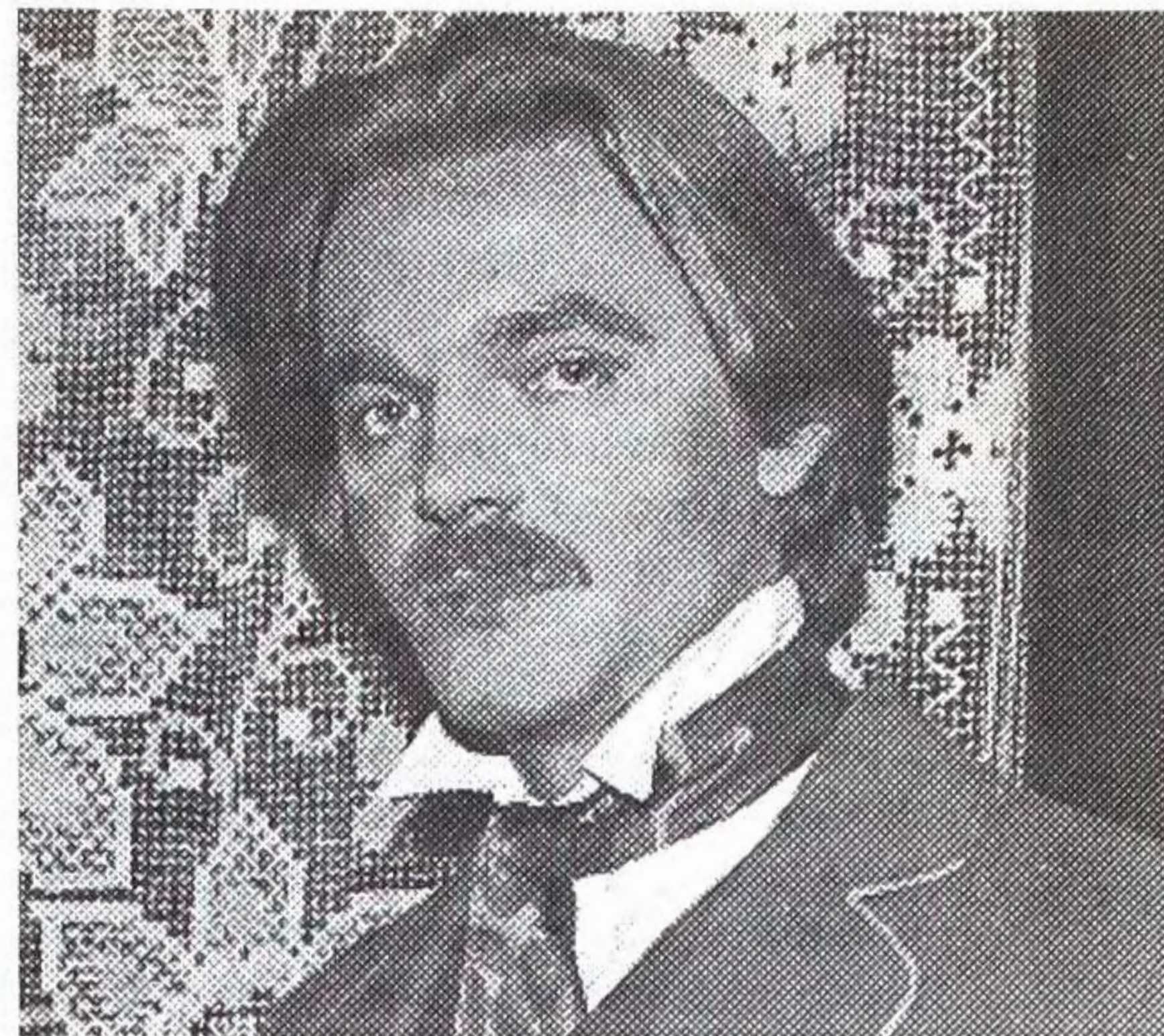
стка, а й різні привиди. Десь промайнула крізь гушавину юна панночка. Може, привиділась... Тим не менше, довелося дідові витягувати юнака з ями, куди той ненароком звалився. І вже ніде дітися - довелося розповісти історію, яка багато років тому трапилася в цьому домі.

...Нарікання діда на те, що кохання - "це така гадюка, що не виженеш з серця, не вб'єш, не задушиш... Отрує, зіпсує вона життя і з серця висосе кров" - не просто слова, а інтригування глядача, обіцянка підтвердити "тезу" реальним випадком. Реальним, а може, і вигаданим. Втім, яка різниця - легенда, чи правда. Справа в тому, вірити, чи ні. А легенда (яка і стає першою любовною історією) така: батько, аби уберегти від гірких життєвих розчарувань свою доньку, ховає її на острові подалі від людських очей і доручає няні (Н.Копержинська) оберігати її. Але марно ховає - у панночку (В.Малекторович) закохується панич (Ю.Розстальний). Він не може ні забрати дівчину до себе, ні відмовитися від неї. Кохання це невідомо скільки тривало б, аби не няня, яка, виконуючи свій "обов'язок", вбиває панича. Не переживши втрати коханого, гине, втопившись у озері і панночка.

Як не дивно, ця сентиментальна історія змушує повірити, що двоє людей справді кохають. Актори вдихають у своїх романтичних персонажів живе почуття і знаходять спосіб, аби не збитися на фальш у непростих для кінематографічного освоєння текстах Олеся.

Фільм другий. "Сон". Сценарій О.Бійми.

Рокованим для неї і для нього виявилось кохання й у фільмі "Сон". Воно - не тільки лірична повінь (чудово зняті кадри сну, що розповідає дівчина матері), а й незбагненна сила, яка змушує юну красуню зробити дивний для багатьох вибір - піти заміж за значно старшого чоловіка. Можливо, цей вибір був зроблений у підсвідомості дитини, уподобаної Данилом (М.Голубович). Разом з тим це фільм про те, як прагнення цілковитого володіння іншою людиною руйнує і любов, і щастя. Адже далеко не кожна жінка, яка покохала і поєднала свою долю з обранцем, стає його рабинею і може терпіти обмеження власної свободи. Героїня фільму Наталка (Л.Травникова) - вмє любити, але вмє і цінувати свою гідність. У центрі картини - той складний компроміс, який іноді є неможливим, у досягненні рівноваги між взаємним

Олексій Богданович у фільмі "Природа".

Тетяна Олексенко у фільмі "Киценька".

Анна Кондаракіс у фільмі "Природа".

Людмила Травникова у фільмі "Сон".

коханням та свободою людини в любовному союзі. Данило своєю сильною пристрастю і свавільністю, характером, що легко піддається самонавіюванням і підозрам, нагадав шекспірівського Отелло. Фінал "Сну", отже, трагічний.

Фільм третій. "Природа". Сценарій Т.Бойко.

Чоловікам у серіалі "Острів любові" випадає або помирати разом із коханою ("Сон"), або самозречено її любити, або змиритися з неможливістю підкорити дівоче серце ("Природа" за О.Кобилянською). Випадково чи ні, але жінки виявляють сильнішу волю. І Наталка зі "Сну", і Соломія з "Природи" (А.Кондаракіс) - люди з почуттям власної гідності, незалежні. Ні, вони не вступають у протиставлення, вони чинять так, а не інакше, в силу особистого характеру.

Соломія - сильна особистість. У ній живе бажання випробувати себе і вона це робить, то вибираючись високо в Карпати, то долаючи провалля. Той самий азарт штовхнув її піти в гори разом із гуцулом, якому вона сподобалась. Не просто сподобалась, він закохався в неї. Але для Соломії то була лише пригода. Врешті там, серед розкішної природи, "вона втратила усю свою волю".

Кінематографісти вивели Соломію за межі оповідання "Природа", створивши образ, що виник в О.Кобилянської як результат її роздумів над жіночою емансипацією, її можливими наслідками, над зворотним боком медалі, яка звалась жіночою свободою у виборі життєвого шляху. Актриса зіграла розумну, талановиту, незалежну, але все-таки жінку, яка потребує постійного поклоніння чоловіків як компенсації за відречення від

бюргерського життя і тривіальної долі.

Фільм цікавий і тим, що гуцула в ньому зіграв француз Грегуар Дяг'є. Ще раз підтвердилося відоме - якими потужними засобами в кіно є костюм, природа, і цього разу вони допомогли іноземцеві створити образ досить переконливим.

Фільм четвертий. "Вирок". Сценарій Т.Бойко.

Це вже варіант жартівливої любовної пригоди із трагічною розв'язкою. Власне, на гумористичний лад настроює початок, коли літній чоловік, як потім виявиться, за фахом суддя (О.Гай) не може потрапити до вагона разом із своїм песиком і як інший пасажир (О.Богданович) допоможе йому. Мила увертюра, неспішна бесіда (може, слід було б зробити її трохи динамічнішою) перекидають нас знову в Карпати (адже фільм за М.Черемшиною) послухати історію, яка трапилась у суддівській практиці.

Справжні баталії дівчат і молодих розпалювалися довкола парубка Федуся (О.Савкін). Його красу і статуру камера постійно підкреслює. Дівчата любили його, мліли за ним, жадали його. Його ж любов була без берегів. Уподобав був він і юну циганку (Н.Чумакова) і вона віддалася йому. Аж тут молода вдова пронизала його своїми чорними очима - і підкорився їй парубок, і вже ясно стало - одруження не минути. Сільські чоловіки, які важили на парубка, як на потенційного нареченого для своїх дочок, вхопили його й повели до судді, аби покарав за кривди, нанесені дітям. "То діло парубоче..." - розважливо скаже суддя селянам. Але вирок винесе інша людина. Неважко здогадатися, що так і мусила вчинити

дівчина-циганка, чию честь зневажили. Так несподівано трагедією обертається радість безтурботної любові.

Фільм красивий, грає барвами, наповнений музикою, танцями, співанками. Він про людей переповнених силою життя.

Фільм п'ятий. "Кишенька". Сценарій Я.Стельмаха.

Про фатальну і незбагненну залежність однієї істоти від іншої йдеться у цій частині серіалу, поставленій за твором Івана Франка. Власне, на наш прагматично-раціональний погляд, колізія фільму видається дещо надуманою: важко повірити, що гарний молодий чоловік, студент університету Опанас Моримуха (С.Кучеренко) може до такої міри бути засліплений майже незнайомою йому жінкою - офіціанткою з кафе (Т.Олексенко). Та не слід забувати, що "Кишеньку" написано сто років тому, і що тоді сюжети про фатальне кохання були поширені - згадаймо "Лист незнайомки" С.Цвейга, "Незнайомку" О.Блока - це все той самий сюжет про кохання без надії, про те, що заради найменшого її проблиску закоханий клав до ніг свого кумира усі цінності життя. Кишенька насправді меркантильна і за немалу суму згоджується на "весільну подорож" з Опанасом до Відня, але через кілька днів кидає його, нещасного, назавсім. Ні, вона повернеться до нього помирати, захворівши невиліковно. А він так і залишиться осиротілий, знищений тим своїм шаленим почуттям. Щоправда, трагічний стан Опанаса автори згладжують усілякими декоративними оздобами, на зразок видіння та снів.

Лариса Брюховецька.

Святкування ювілею Лесі Українки.

мистецька

хроніка

В лютому цього року Україна відзначала 125-річчя з дня народження Лесі Українки. У Києві були здійснені культурні заходи, присвячені цьому ювілеєві. Спілка театральних діячів організувала кілька мистецьких вечорів, в яких брали участь сучасні письменники, актори і музиканти. Ряд театральних колективів відгукнувся на ювілейну дату виставами, котрі можна було подивитись на київських сценах впродовж міся-

ця. Це були: майстерня театального мистецтва «Сузір'я» з виставою «Колискова для Лесі», Київський театр юного глядача з «Оргією», Національний академічний театр імені І. Франка з «Лісовою піснею». Театр пластичної драми на Печерську показав виставу «Пісня самотньої душі» за мотивами «Лісової пісні», а в приміщенні театру на Подолі відбулася вистава Чернігівського молодіжного театру «Камінний господар».

За матеріалами СТД.